

וְחָזַר וְאָמַר אֵינִי מְשַׁלֵּם [מֵאִי] מִי אֲמַרְיִן מֵהֵרָר קֹהֲדֵר בֵּיהּ.
מכאן מוכיח ר"ת דאם אומר לחזור וטול קודם
שנשבע יכול לחזור בו ולומר אשבע ולא אשלם וצפרק יש נוחלין
(ב"ב דף קמ. ושם) דלומר עבדי נגזרת
לכורך השבע וטול וכשבע אינו יכול
לחזור בו לא גרס נשבע בלא ווא"ו
דמשמע שבע"כ ישבע וצריש שבועת
הדיינים (שבועות דף לג. ושם ד"ה אם)
דלומר אס אומר איני נשבע פוטרין
אותו מיד לא כפרש"י שפוטרין אותו
לפי שאינו יכול לחזור בו אלא יש
לומר מסלקין אותו מצ"ד כדי שיתצייש
לחזור ולומר אשבע מיהו שוב פייש
ר"ת בתשובה אחת דשפיר גרסינן
נשבע בלא ווא"ו וישבע בע"כ והא
דלמרינן צפרק זה צורר (פנהרין דף
כד. ושם: ד"ה שלח) גבי נאמן עלי אבא
ואצין מחלוקת לאחר גמר דין אבל
קודם גמר דין דצרי הכל יכול לחזור
בו הכא אפילו קודם שנשבע אינו
יכול לחזור בו דכיון שקבל עליו לשלם
אם ישבע זה שכנגדו הוי כמו לאחר
גמר דין והכא דקאמר מהדר קהדר
ציה לא שויכל לחזור אלא רואה
הוא לחזור אף על פי שאינו יכול
ולא מקני ליה כפילא משום דלטרחה
לצ"ד דלומר צמון גבי ההוא
דלפקיד כיפי וכה"ג איכא צפ"י יש
נוחלין (ב"ב דף קמ.) מדאשמיק קננהו
וכשנות לצסוף מהדר קהדר ציה
פירוש רואה לחזור ואינו יכול:

רבינו הגנאל

שלמו בני שוהל למשאל
או (ב) לבני המשאל
או שילם מחצה ולא
הספיק להשלים הנשאר
עד שבמצא הגבא או שאל
מאשה ושילם לבעלה
או שאלה האשה ושילם
בעלה או שאל משני
שותפין ושילם לאחד מהן
או שאלו שני שותפין
ושילם אחד מהן אלו
כולן עלו בחיקו. וקימא
לן ממון המוטל בספק
חולקין. אמר רב הונא
ומשביעין. פי' אפי' שמשלם אמר רב הונא
משביעין אותו שביעה
שאניה ברשותו חיישין
שכא עינו נתן בה
ותלמוד ארין ישראל מסייע
דגרסינן לא סוף דבר
שילם אלא כיון דאמר
הריני משלם חוששין (ו)
שכא שלא שולח בה יד.
הריני נשבע ורואה
שמוגלין עליו שביעות
אורות חוד ואומר הריני
משלם חוששין. אמר ר'
יוסי לא חייבתו התורה
להחמיר עליו אלא להקל
עליו שאם רצה לשלם
ישלם ואם אינו רוצה
לשלם ישבע. הוי (לן)
עדים שנגבה באונס הרה
היא דאמר ר' אלעזר
המוכר קטיו לאחד לא
עשה כלום. ואותבין אהא
דרב הונא הא דנתן
המלוה את חבירו על
המשכון ואבר ואמר לו
סלע הלוייתך ושלך היה
שוה והלה אומר לא כי
אלא סלע הלוייתך עליו
וסלע היה שוה פטור
וכו' והסלע הוא ד'
דינרין והשלך הוא שם
דינרין חצי סלע (א) כשאבר

וְאָמְרוּ צָנִים אֵין אִינוּ מְשַׁלְמִין. (ב) לא הספיק לשלם עד שמת: **שָׁלְמוּ צָנִים.** והאב לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת: **דַּעַבְד לִי נִיחָה נַפְשִׁי.** פעמים רבות עשה לי קורת רוח: **שִׁילַם לְצָנִים.** מתו הצעלים ונגנבה ואמר השומר לצנים הריני משלם או שילם מהו: **שָׁלְמוּ צָנִים לְצָנִים מֵהוּ.** דליכא שום

והזר ואמר איני משלם מאי מי אמרינן מהדר
קא הדר ביה או דלמא במלתיה קאי ודחויי
הוא דקא מדרחי ליה אמר הריני משלם ומת
ואמרו בניו אין אנו משלמין מאי מי אמרינן
מהדר קא הדר ביה או דלמא במלתא
דאבוהון קיימי ודחויי הוא דקא מדרחי ליה
שלמו בניו מאי מצי אמר להו כי אקנאי
כפילא לאבוכוון דעבד לי נייח נפשאי לדידכו
לא או דלמא לא שנא שילם לבנים מאי
מצו אמרי ליה כי אקני לך (א) אבונא כפילא
דעברת ליה נייח נפשאי אבל אנן לדידן לא
או דלמא לא שנא שלמו בניו לבנים מאי
שילם מחצה מאי שאל שתי פרות ושילם
אחת מהן מאי שאל מן השותפין ושילם
לאחד מהן מאי שותפין ששאלו ושילם אחד
מהן מאי שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי
אשה ששאלה ושילם בעלה מאי (א) תיקו (ב) אמר
רב הונא במשביעין אותו שבועה שאינה
ברשותו מאי טעמא חיישין שמא עיניו נתן
בה מיתבי (א) המלוה את חבירו על המשכון
ואבר המשכון ואמר לו סלע הלוייתך עליו
שקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע
הלוייתך עליו סלע היה שוה פטור (ב) סלע
הלוייתך עליו שקל היה שוה והלה אומר לא
כי אלא סלע הלוייתך עליו שלשה דינרים היה
שוה חייב סלע הלוייתך עליו ב' היה שוה
והלה אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו
סלע היה שוה פטור סלע הלוייתך עליו שנים
היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע
הלוייתך עליו ה' דינרים היה שוה חייב מי
נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה
ויוציא הלה את הפקדון (א) אהיאי אילימא אסיפא
ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא דהא
קא מורי מקצת הטענה אלא אמר שמואל
ארישא מאי ארישא אסיפא דרישא סלע
הלוייתך עליו שקל היה שוה והלה
אומר לא כי אלא סלע הלוייתך עליו
שלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה
גבי לוח הוא ואמור רבנן לשתבע מלוה
שמוא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואם
איתא

(א) גי' רש"י כפילא אבונא,
(ב) לעיל ה' א. שבועות מג.
(ג) [שם: ע"ש].
(ד) [ועיין מו"ק] בנא קמא
עב. ד"ה סופא כו"ן (א) כ"ל
מכל מקום. רש"י.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ואמרו
וכו' משלמים והאב לא
הספיק:

מוסף רש"י

משביעין אחרו. שומר
שכר טעון נגנבה וחיוב
עלמו צמולמין (שבועות
מג.) חיישין שמא עיניו
נתן בה. וזוילא לקותה
דמיס (שם.) מי נשבע.
כמה היתה שוה, מי
שהפקדון אצלו. המלוה
(שבועות מג.) ויוציא
הלה את הפקדון. ושמא
לא דקק זה בשומא ויפסלו
לעדות ולשבעה (שם.)

רבינו הגנאל (המשך)

המשכון וטרען המלוה כי
הלוייתך עליו ד' דינרין
והיה שוה שני דיני הריני
מחשב על ב' דינרין
דמי המשכון ושאר מפי
שאמר הכסוף כשומר
שכר אני שמשלם הגניבה
והאבירה עכשו חייב
אתה לתת לי ב' דינר
תשלום הסלע והלה אומר
לא כי אלא ד' דינרין
הלוייתך וד' היה שוה
המשכון ולא נשאר לך
אבל אם [טען] הלוה סלע
הלוייתך וג' דינרין היה
לו במקצת מן התביעה
עלי דינר והמלוה אמר
לא היה שוה המשכון
אלא ב' דינר ושאר לי
עלין ב' דינר כיון שהודה
הדינר וישבע על הדינר
האחר שבועה דאורייתא
ותנן בהדא מתני' מי נשבע
מי שהפקדון אצלו שמא
ישבע זה ויוציא הלה
את הפקדון ואינו שוה ג'
דינ' כמו שנשבע ונמצא
הלה חסור על השבועה.

דקמני צה: **אֵילִימָא אֲסִיפָא.** אחיוב דסיפא: **תִּיפּוּק לִיה רַי.**
ולמה ליה למתלי טעמא צמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות
ולשבועה: **מֵאִי אֲרִישָׁא.** הא רישא פטור קמני: **אֲסִיפָא**
דְרִישָׁא. אחיוב דקמני צרישא קאי: **לְשַׁבְעַת מִלוּה.** שלא היתה
שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוה מן
התורה אי אמתה יכול לפוטרו צולא כלום ומשום תיקון עולם
שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מנייה ושדויה אמלוה: **וְאִם**
אֵיתָא
דקמני צה: **אֵילִימָא אֲסִיפָא.** אחיוב דסיפא: **תִּיפּוּק לִיה רַי.**
ולמה ליה למתלי טעמא צמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות
ולשבועה: **מֵאִי אֲרִישָׁא.** הא רישא פטור קמני: **אֲסִיפָא**
דְרִישָׁא. אחיוב דקמני צרישא קאי: **לְשַׁבְעַת מִלוּה.** שלא היתה
שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוה מן
התורה אי אמתה יכול לפוטרו צולא כלום ומשום תיקון עולם
שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מנייה ושדויה אמלוה: **וְאִם**
אֵיתָא
לעו
אע"פ שנשבע צמא (א) א"כ מאי פריך צמון כי משתבע מלוה נמי לטרח ליה ולייתי והשתחא אי שוה יתור אס כן נשבע לשקר וכל
שכן שיזהר בשבועתו ונראה לרבינו תם כפירוש רבינו חננאל דנראה כמו שבועה לצטלה וגנאי הוא לישוב היכא שהדבר מתברר
אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אבל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למצוא ווא"ת אמאי לא חשיב הא
צפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה ואלו) עם הנשבעין ונוטלין דליכא למימר תנא ושייר דאלו קמני כדדייק צפ"ק דקידושין (דף
טו: ושם) גבי אלו מעניקין להם יש לומר דלא חשיב התם אלא אותם שאין יכולין לישוב כגון גולן וחובל דניכרים הדברים כיון שנכנס
שלם צביתו ומתקוטטו ויאל חבול שהוא חבול וכן צמנוני אינו יכול לישוב צעה"ב שאינו יודע אס נתן חנוני לפועלים וכן שכיר שאין צעה"ב יכול
לישבע לפי שהוא טרוד בפועלו ומהאי טעמא נמי צמוציא הולאות על נכסי אשתו אמרי' צפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה
ישבע) ישבע כמה הוציא ויטול דאין האשה יודעת כמה הוציא בעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי בכלל שכיר אבל הכא הלוה יכול
לישבע דקים ליה טפי ממלוה אף שלא רלו חכמים גזירה שמא יוציא הלה כו': [ועי' מו"ק] כמובן פ. ד"ה ישבע ועוד שם פו: ד"ה ואלו:

שְׂמָא יוֹצִיא הֵרָה הַפְּקָדוֹן. פירש רש"י ויפסלנו לעדות ולשבועה
וקשה לר"ת דכל שכן ששבע הלוה שהוא דיקדק יותר
לישבע בצמא כדי שלא יפסלנו המלוה וכי עדינן תקנה לרמאי וכו'
אע"פ שנשבע צמא (א) א"כ מאי פריך צמון כי משתבע מלוה נמי לטרח ליה ולייתי והשתחא אי שוה יתור אס כן נשבע לשקר וכל
שכן שיזהר בשבועתו ונראה לרבינו תם כפירוש רבינו חננאל דנראה כמו שבועה לצטלה וגנאי הוא לישוב היכא שהדבר מתברר
אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אבל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למצוא ווא"ת אמאי לא חשיב הא
צפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה ואלו) עם הנשבעין ונוטלין דליכא למימר תנא ושייר דאלו קמני כדדייק צפ"ק דקידושין (דף
טו: ושם) גבי אלו מעניקין להם יש לומר דלא חשיב התם אלא אותם שאין יכולין לישוב כגון גולן וחובל דניכרים הדברים כיון שנכנס
שלם צביתו ומתקוטטו ויאל חבול שהוא חבול וכן צמנוני אינו יכול לישוב צעה"ב שאינו יודע אס נתן חנוני לפועלים וכן שכיר שאין צעה"ב יכול
לישבע לפי שהוא טרוד בפועלו ומהאי טעמא נמי צמוציא הולאות על נכסי אשתו אמרי' צפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה
ישבע) ישבע כמה הוציא ויטול דאין האשה יודעת כמה הוציא בעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי בכלל שכיר אבל הכא הלוה יכול
לישבע דקים ליה טפי ממלוה אף שלא רלו חכמים גזירה שמא יוציא הלה כו': [ועי' מו"ק] כמובן פ. ד"ה ישבע ועוד שם פו: ד"ה ואלו:

(א) או ששלם הפולל לנני
המשאל או שלמו בני שוהל
לנני המשאל:
(ב) כירושלמי לפנינו בני אלא
כיון דלמר הריני משלם כמו
שילם. אמר משלם אני
חוששין שמא שלח בו ד' וכו'
וכפ"ל גם כאן.
(ג) וכשאבר המשכון טען
המלוה וכו'.